

ULUSAL PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ STRATEJİSİ (2019-2021)

1) GİRİŞ

Ülkemizde ürün güvenliği denetimleri kamunun asli görevlerinden biri olup, başta insan sağlığı ile can ve mal güvenliğinin sağlanması olmak üzere, güvenli ürün kullanması dolayısıyla toplumun refah düzeyinin yükseltilmesi; Türk ihraç ürünlerinin dış pazarlara teknik engellerle karşılaşmaksızın girmesi; basiretli işletmelerin, güvenli olmayan ürünlerin yol açtığı haksız rekabetten korunması gibi çok önemli amaçlara hizmet etmektedir.

Ürün güvenliğine ilişkin hukuki altyapının temelini oluşturan 4703 Sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun gereğince piyasaya arz edilen ürünlerin ilgili teknik mevzuatına uygun ve güvenli olması esastır. Bu düzenlemelere uygun ürün imal etmek imalatçıların, ithal etmek ise ithalatçıların sorumluluğundadır.

İktisadi işletmelerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediikleri hem ürünlerin ithalatı aşamasında hem de iç piyasada denetlenmektedir. Piyasa gözetimi ve denetimi (PGD) olarak tanımlanan iç piyasadaki ithal ve yerli ürün ayrımı yapılmaksızın gerçekleştirilen denetimler, ürün grupları bazında uzmanlık ve görev alanlarına göre belirlenmiş olan dokuz farklı Bakanlık ve Kamu Kuruluşu tarafından yürütülmektedir.

PGD faaliyetlerinin ulusal düzeyde daha etkin ve işlevsel yürütülecek biçimde güçlendirilmesi amacıyla mülga Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda 2010 yılından bu yana dönemsel olarak Ulusal PGD Stratejileri hazırlanmıştır. 2017 yılı sonu itibarıyla süresi dolan ve “PGD ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu”nun 4 Kasım 2014 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında onaylanan “Ulusal PGD Stratejisi (2015-2017)” kapsamındaki çalışmaların bir kısmı tamamlanmış, bir kısmında ise belli aşamalara gelinmiştir.

Bunun yanı sıra, son dönemde PGD faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve yeni bir idari yapılanma oluşturulması konusu özel sektörün de desteği ile hükümetin de gündeminde bulunmuştur. Bu kapsamda “**Piyasa gözetim ve denetim sistemlerinin işleyişi değerlendirilerek, etkin bir uygulama mekanizması oluşturulması**”, 64. Hükümet Eylem Planı’nda 156 numaralı eylem olarak yer almıştır. Anılan eylem 65. Hükümet Programı’nda ve Cumhurbaşkanlığı Birinci 100 Günlük İcraat Programında da yerini korumuştur. Sürecin devamında Cumhurbaşkanlığı İkinci 100 Günlük İcraat Programı süresince yeni yapıya ilişkin bir mevzuat taslağının hazırlanması ve taslağın nihai hale getirilmesi öngörülmüştür. Son olarak, PGD’nin etkinleştirilmesi çalışmaları 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında da yer almıştır.

Bu kapsamda, 2016 başı itibarıyla yetkili kuruluşların katılımıyla mülga Ekonomi Bakanlığı koordinasyonunda gerekli çalışmalara başlanmıştır. Bu süreçte, 16 Nisan 2016 tarihinde gerçekleştirilen YOİKK 22. Toplantısında da konu gündeme gelmiş ve “PGD konusunda yeni bir mekanizma oluşturulması” uygun bulunmuştur. Sonuçta, ülkemizdeki PGD sisteminin daha etkin hale getirilmesi yönünde yapısal dönüşüm önerisini de içeren bir çalışma başlatılmıştır. Bu çalışmalara, ilgili yetkili kuruluşların yanı sıra ilgili mesleki ve sivil toplum kuruluşları da katılım sağlamıştır.

Hükümet Eylem Planı’nda yer alan eyleme de hizmet edecek şekilde, 2019-2021 yılları için ulusal PGD politikalarını içeren bu Strateji ile önümüzdeki dönemde tüm paydaşlarla

işbirliği içerisinde PGD faaliyetlerinin etkinleştirilmesi için çalışmaların sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

2) TÜRKİYE'DE PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ

i) Tanım, Yasal ve İdari Altyapı

Ülkemizde, PGD faaliyetleri Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda dokuz farklı kamu kuruluşu tarafından yerine getirilmektedir. Bu kuruluşlar ve sorumlu oldukları ürün grupları 97/9196 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile düzenlenmiştir. PGD faaliyetlerinin yasal dayanağını oluşturan 4703 sayılı Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun ve bu Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, ürüne dair teknik düzenlemeyi hazırlayan ve yürürlüğe koyan kurum ürüne ilişkin PGD yapmaktan da sorumlu bulunmaktadır. Bu çerçevede ülkemiz PGD kuruluşları ve sorumlu oldukları ürün grupları aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

PGD KURULUŞU	ÜRÜN GRUPLARI
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Aerosol Kaplar, Asansör, ATEX, Basınçlı Ekipmanlar, Elektrikli Ekipmanlar, Enerji Verimliliği, Gaz Yakan Cihazlar, Kazanlar, Makineler, Otomotiv, Piller Ve Aküler, Piroteknik Ürünler, Sivil Patlayıcılar, Taşınabilir Basınçlı Ekipmanlar, Teleferik, Ölçü Aletleri, Hazır Ambalajlı Ürünler, Düzenlenmemiş Alanda yer alan bazı ürünler.
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	Kişisel koruyucu donanımlar (KKD)
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Yapı malzemeleri, katı yakıtlar
Tarım ve Orman Bakanlığı	Gıda maddeleri, gıdalarla temas eden madde ve malzemeler, yem, gübreler, bitki koruma ürünleri, veterinerlikte kullanılan tıbbi ürünler, tütün mamulleri ve etil alkol
Ticaret Bakanlığı	Deterjanlar, oyuncaklar, kimyasal ürünler (dövme mürekkebi, temizleme ve yıkama ürünleri), çocuk bakım ürünleri, düzenlenmemiş alanda yer alan dekoratif malzemeler, mobilyalar, el aletleri, aygıtlar, hobi ve spor ekipmanları, çakmaklar, kırtasiye ürünleri, çocuk ekipmanları, gıda görünümlü ürünler, hazır giyim tekstil ve ayakkabı
Sağlık Bakanlığı	Kozmetikler, tıbbi cihazlar, biyosidal ürünler
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Gezi tekneleri, gemi teçhizatı
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	Telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanları
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	Akaryakıtlar

PGD faaliyetleri, kurumların merkez ve varsa taşra teşkilatlarında görevli personel veya yaptıkları işbirliği protokolleri ile diğer kurumların personeli vasıtasıyla yürütülmektedir. Merkezdeki birimler temel olarak politika geliştirme, strateji belirleme, programlama, planlama ve PGD faaliyetlerinin izlenmesi çalışmalarını sürdürürken; piyasadaki denetimler genellikle taşra teşkilatlarındaki denetim elemanları tarafından yürütülmektedir.

ii) Koordinasyon

Birçok kuruluş tarafından yürütülen ve ortak bir amaca hizmet eden bu denetim sisteminde güçlü bir işbirliğine ve koordinasyon mekanizmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

PGD uygulamasının temelini oluşturan kalite altyapısının kurulması ve AB teknik mevzuatının uyumlaştırılması çalışmalarında önemli rol üstlenen Ticaret Bakanlığı, ulusal düzeyde koordinatör kuruluş olarak görevlendirilmiştir.

PGD koordinasyonu iki farklı mekanizma çerçevesinde yerine getirilmektedir:

1- Piyasa Gözetimi, Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu

6 Eylül 2011 tarihli ve 28046 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2011/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan “Piyasa Gözetimi, Denetimi ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu”nda PGD kuruluşları en üst düzeyde (bakan, müsteşar, kurul başkanı) temsil edilmektedir. Kurul,

- PGDKK tarafından hazırlanan yıllık eylem planlarını değerlendirmek,
- Etkin bir ithalat ve iç piyasa denetimi için temel hedef ve stratejilerle alınacak tedbirleri belirlemek,
- Üst düzeyde kararlar almak ve
- İlgili kurumlar arasında işbirliğini ve eşgüdümü sağlamak

üzere Ticaret Bakanı koordinatörlüğünde yılda en az bir kez toplanmaktadır.

2- Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu (PGDKK)

Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik gereğince oluşturulan Kurul, PGD kuruluşlarının Genel Müdür seviyesindeki temsilcileriyle, Ticaret Bakanlığı başkanlığında dört ayda bir toplanmaktadır. Kurul toplantılarında üretici ve tüketici birlikleri temsilcileri ve gündem konularıyla bağlantılı diğer kamu kuruluşları da gözlemci sıfatıyla yer alabilmektedir.

Kurulun görevleri şu şekildedir:

- PGD faaliyetlerinin etkinliğini sağlamak üzere kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak.
- Kuruluşların PGD ile ilgili sorunlarına çözüm önerileri getirmek.
- Ürünlere ilişkin teknik mevzuatın hazırlanmasını ve uygulanmasını takip etmek.
- Gerekğinde PGD konusunda tavsiye niteliğinde kararlar almak.

- İşbirliği gerektiren hususlarda yıllık eylem planları hazırlamak ve bu planlar çerçevesinde yürütülen çalışmaları takip etmek.

iii) PGD Uygulama Sonuçları

Ticaret Bakanlığı “Piyasa Gözetimi ve Denetimi Sonuç ve Önlemlerinin Kaydı ve Bildirimi Yönetmeliği” kapsamında PGD’de “Ulusal Önlem Bildirim Merkezi” görevini yürütmektedir. PGD kuruluşlarınca piyasada tespit edilen güvensiz ve uygunsuz ürünlerle ilgili bilgiler, Ulusal PGD Bilgi Sistemi (PGDBİS) üzerinden Bakanlığa iletilmekte olup, bu veriler çerçevesinde ülkemizdeki PGD uygulama sonuçlarını değerlendirmek ve kamuoyunun bilgisine sunmak amacıyla yıllık PGD raporları hazırlanmaktadır.

Bu kapsamda, ilk PGD Stratejisi’nin uygulanmaya başladığı 2010 yılından bu yana denetimlerin geldiği aşama, yıllık raporlarda yer alan sayısal verilerden hareketle aşağıda özetlenmiştir. Buna göre, ülkemizde PGD faaliyetlerinde pek çok konuda iyileşme kaydedildiği görülmekle birlikte, aşağıda belirtilen hususlardaki sorunlar/eksiklikler göze çarpmaktadır:

- Denetlenen ürünler içerisinde teste gönderilenlerin oranı düşüktür. Bu durum denetimlerde işaret/belge kontrolüne odaklanıldığını göstermektedir. Hâlbuki günümüzde kimyasal riskler başta olmak üzere ürünlerdeki esas güvensizliklerin tespitini sağlayan laboratuvar analizlerine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Teste tabi tutulan ürünler içerisinde güvensiz olduğu tespit edilenlerin sayısı düşüktür. Teste tabi tutulan ürünlerde güvensizlik tespit sayısının düşük olması hatta bazı ürün kategorilerinde gerçekleştirilen testler sonucunda hiç güvensizlik tespit edilmemiş olması, teste gönderilen ürün tercihlerinin isabetli olmadığına işaret etmektedir.
- Ülkemizde internet üzerinden satılan ürünlerin denetimine ilişkin etkin bir mekanizma bulunmamaktadır.
- Kaza ve yaralanma verileri PGD faaliyetlerinin yönlendirilmesi amacıyla kullanılamamaktadır.
- Şikâyet/ihbar üzerine denetlenen ürünlerin toplam denetimlerdeki payındaki sınırlı artış olumlu olmakla birlikte, yetkili kuruluşların kıt kaynaklarının etkin kullanılması açısından önemli bir istihbarat kaynağı olabilecek bu mekanizmanın hâlâ yeterince etkin kullanılmadığı gözlenmektedir.
- Kuruluşların genel olarak tespit edilen birçok güvensiz ve uygunsuz ürün için idari para cezası ve güvensiz ürünün sebep olabileceği tüketici güvenliği risklerini bertaraf edecek tedbir ve müeyyideleri uygulamadığı görülmektedir.

Türkiye’deki PGD sisteminin güçlü ve zayıf yanları aşağıdaki tabloda özetlenmektedir:

Güçlü Yanlar	Zayıf Yanlar
Kurumsal Yapılanma ve Organizasyon	
<ul style="list-style-type: none">✓ Birçok ihtiyaca cevap verebilen mevzuat altyapısının varlığı✓ Ürünlere ilişkin dikey mevzuatın çoğunluğunun AB mevzuatı ile uyumlu olması✓ PGD ile ithalat denetimleri arasında karşılıklı veri paylaşımı✓ Tüm denetim sonuçlarının tek bir veri havuzunda toplanması ve raporlanması	<ul style="list-style-type: none">✓ Çoklu ve karmaşık bir sistem✓ PGD’ye yeterli önemin verilmemesi✓ Görev dağılımındaki belirsizlikler✓ Altyapı eksiklikleri✓ Yeni ürün, risk ve satış yöntemleri için hızlı reaksiyon alamayan bir yapı✓ İthalat denetimleri ile PGD faaliyetleri arasında destekleyici yapı eksikliği
Personel Yetki ve Sorumlulukları	
<ul style="list-style-type: none">✓ Denetmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin sürdürülmesi✓ Kamu kuruluşlarının PGD tecrübesi✓ “Ürün denetmeni” kadrosunun varlığı	<ul style="list-style-type: none">✓ Personelin sürekliliğinin ve uzmanlaşmasının sağlanamaması✓ Bazı kuruluşlarda sadece merkezde istihdam✓ Yereldeki ilişkiler sebebiyle etkin denetim yapamama
Uygulama	
<ul style="list-style-type: none">✓ Bütçe ve denetim sonuçlarındaki iyileşme✓ Ürün grupları bazında denetim rehberlerinin hazırlanması✓ Ürün takip sistemleri oluşturulmaya başlanması	<ul style="list-style-type: none">✓ Piyasada etkisi hissedilemeyen denetimler✓ İşaret/belge kontrolü ağırlıklı denetim✓ Müeyyide uygulama ve takibindeki yetersizlikler✓ Merdiven altı üretimle mücadeledeki sorunlar✓ Sağlıklı veri kaydı ve raporlama yapılamaması
Toplum Bilinci	
<ul style="list-style-type: none">✓ Kuruluşlarının şikâyet mekanizmaları hakkında kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik faaliyetler sürdürmeleri✓ TOBB ve TÜDEF gibi çatı örgütlerin PGDKK ile PGD ve Ürün Güvenliği	<ul style="list-style-type: none">✓ Tüketici ve üreticilerin, PGD faaliyetleri ve sorumlu kuruluşlar hakkında net olarak bilgi sahibi olmaması

Değerlendirme Kurulu'na düzenli davet edilmeleri ✓ Özel sektörün ve tüketici derneklerinin PGD'nin etkinleştirilmesine yönelik çalışmalara katılımı ✓ Ürün Güvenliği Haftası düzenlenmesi	✓ Konunun ekonomik öneminin kavranamaması ✓ Tüketici örgütleri ile PGD kuruluşları arasında yeterli işbirliğinin sağlanamaması
---	---

Bu Strateji ile, 2021 yılı sonuna gelindiğinde ülkemizdeki PGD sisteminin aşağıdaki amaçlar çerçevesinde daha etkin, verimli ve işlevsel bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır:

1. PGD'nin daha etkin bir idari yapılanmaya kavuşturulması
2. Kapsayıcı ve güncel denetim uygulamalarının geliştirilmesi
3. Sonuç odaklı ve caydırıcı önlem uygulamalarının hayata geçirilmesi
4. Ürün güvenliği konusunda bilgi seviyesinin ve farkındalığın artırılması

Yukarıda belirtilen her bir başlık altında ulaşılması planlanan hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için yürütülecek çalışmalar aşağıda sunulmaktadır:

3) STRATEJİK AMAÇLAR

STRATEJİK AMAÇ 1: PGD'NİN DAHA ETKİN BİR İDARİ YAPILANMAYA KAVUŞTURULMASI

Ülkemizde PGD'nin mevcut idari yapılanması incelendiğinde çok başlı ve karmaşık bir sistem göze çarpmakta ve bu durumun denetimlerin yeterince etkin yerine getirilememesine yol açtığı gerek kamu kuruluşlarınca gerekse özel sektör temsilcilerince sıklıkla dile getirilmektedir. Bu çerçevede PGD'nin daha etkin yapılabilmesi için, yeni bir idari yapılanma modeli oluşturulması bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Bu ihtiyaçtan hareketle “Piyasa gözetim ve denetim sistemlerinin işleyişi değerlendirilerek, etkin bir uygulama mekanizması oluşturulması” eylemi sırasıyla 64. Hükümet Eylem Planı'nda, 65. Hükümet Programında ve Cumhurbaşkanlığı Birinci 100 Günlük İcraat Programında da yerini korumuştur. Eylemin hayata geçirilmesi sonucunda; kamu kaynaklarının daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılacağı yeni denetim sistemi ile kullanıcıların/tüketicilerin ürünlerden kaynaklı risklerden hızlı bir şekilde korunması, böylece toplumsal refah artışına katkı sağlanması, diğer yandan başka üreticilerin uygunsuz/güvensiz ürünlerin piyasada yer alması nedeniyle uğradığı haksız rekabetin önlenmesi hedeflenmektedir. Son olarak, PGD'nin etkinleştirilmesi çalışmaları 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programında da yer almıştır.

Hedefler

1.1. Hukuki altyapının güncellenmesi ve uyum çalışmalarının yapılması

Ülkemizde ürün güvenliği sisteminin temelini oluşturan ve en üst düzeydeki yatay mevzuat olan 4703 sayılı “Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun” 2002 yılından itibaren uygulamada bulunmaktadır.

Günümüzde, bu alanda uyumlaştırmak durumunda olduğumuz Avrupa Birliği’nin ilgili mevzuatında yapılmış olan değişiklikler, bu değişikliklerin ürün güvenliği ve denetimi alanında (izlenebilirlik, geri çağırma, ürün sorumluluğu tazminatı gibi) önemli yeni düzenlemeler içermesi ve ticari hayatta günden güne önemi artan e-ticaretin ürün güvenliği denetimleri boyutu ile kapsama alınması gerekliliği gibi nedenlerle söz konusu Kanun’un güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Bu amaçla ilgili tüm taraflar ile işbirliği içinde 2013 yılı başında başlatılan çalışmalar doğrultusunda 4703 sayılı Kanun tadil edilerek onun yerine geçecek olan “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağı” hazırlanmış ve 23 Aralık 2016 tarihinde Başbakanlığa sevk edilmiştir. Kanun Tasarısı, 29/3/2018 tarihinde Meclis'e sevk edilmiştir. Tasarı 12/04/2018 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu’nda görüşülerek kabul edilmiş ve Meclis Genel Kuruluna sevk edilmiştir.

Bu süreç devam ederken, mülga Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca hazırlanan “7033 sayılı Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” taslağı yasalaşmış ve 4703 sayılı Kanun’un bazı maddelerinde değişikliğe gidilmiştir. Yapılan değişikliklerle denetimle görevli personelin harcırahlarında iyileştirme yapılmış, teknik düzenlemelerin enerji verimliliği amacını da taşıyabileceği hükme bağlanmış, onaylanmış kuruluşlarla ilgili bazı düzenlemeler yapılmış, önlemlerin duyurulma yöntemleri kolaylaştırılmış ve idari para cezaları yükseltilmiştir. Söz konusu değişikliklere ilişkin uygulamada bir sorun yaşanmaması adına 4703 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliklerinden olan “Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ve Onaylanmış Kuruluşlar Yönetmeliği”nde ve “Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik”te değişiklik yapılmasına ihtiyaç duyulmuş olup bu kapsamda hazırlanan Yönetmelikler sırasıyla 10/02/2018 ve 15/03/2018 tarihli Resmi Gazetelerde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan bu düzenlemeler ile acil değişikliklerin hayata geçirilmesi amaçlanmış olup, esasen Ticaret Bakanlığınca hazırlanan Taslağın yasalaşmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Taslağın yasalaşmasının ardından yürürlüğe girmesi için hâlihazırda 4703 sayılı Kanuna bağlı olarak yürürlükte bulunan tüm uygulama yönetmeliklerinin de güncellenmesi öngörülmektedir. Bunun yanı sıra, PGD kuruluşlarının sorumluluk alanlarındaki ürün gruplarına ilişkin dikey mevzuatın AB mevzuatına uyumuna ilişkin çalışmalara devam etmesi gerekmektedir.

Öte yandan, yukarıda bahsedilen yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, hayata geçirilmesine karar verilecek modele uygun olarak, mevcut PGD kuruluşlarının kuruluş Kanunları ve KHK’larında değişikliğe gidilmesi veya bu değişiklikleri de içerecek yeni bir Kanun çalışması yapılması gerekebilecektir.

1.2.PGD'nin öncelikli görev olarak icra edileceği, görev dağılımının etkinleştirileceği yeni yapılanmanın hayata geçirilmesi

Mevcut yapılanmada ülkemizde PGD alanında çok sayıda kuruluşun görevli olduğu görülmektedir. Bu durum, koordinasyon güçlüklerinin yanı sıra, kuruluşların diğer görevleri arasında PGD'ye yeterince önem verilememesi ve bu nedenle denetimlerin etkin bir şekilde yürütülememesi ve gerekli önlemlerin alınamaması gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu çerçevede, sorumluluk alanlarındaki ürün grupları farklı olmakla birlikte temelde aynı görevi yerine getiren birçok kuruluşun bulunduğu bu sistemin yeniden yapılandırılması ve çok başlıktan kaynaklanan sorunların giderilmesi, yeni yapıda PGD görevinin en üst seviyede sahiplenilerek icra edilmesi elzem hale gelmiştir.

Öte yandan, bir önceki Ulusal PGD Stratejisi kapsamında, mevzuat eksikliği veya altyapı eksikliği nedeniyle herhangi bir kuruluşça denetlenmeyen ürünler (fotokopi ve yazıcı tonerleri, sis likidi ve köpük likidi, plastik poşetler, diş ipi ve kürdanlar, mangal kömürü, güç transformatörleri, havalı silahlar) belirlenmiş ve görev dağılımının etkinleştirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu ürünlerden diş ipi ve kürdanlar haricindekilerin denetimi herhangi bir kuruluşça üstlenilmemiştir. Görev dağılımı ile ilgili bir diğer sorun ise, mükerrer denetime maruz kalan ürün gruplarıdır. Yapıları gereği birden fazla mevzuat kapsamına giren ve söz konusu mevzuatın farklı kuruluşlar tarafından hazırlanmış olması sebebiyle birden fazla kuruluşun sorumluluğunda bulunan söz konusu ürünlere yönelik denetimlerin etkinleştirilmesi ve kaynakların etkin kullanımının sağlanması için görev dağılımı ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Yürütülecek yeniden yapılanma çalışmaları ile mevcut yapılanmanın temel sorunlarından olan sorumlu kuruluşu belli olmayan ürünler ile mükerrer denetime maruz kalan ürünler hususunun çözüme kavuşturulması beklenmektedir.

Görev dağılımı kapsamında ele alınabilecek bir diğer husus işyerlerinde ve yapılarda kullanılan ürünlerin denetimi ile ilgili işbirliği ve koordinasyon sorunlarıdır. 2015-2017 Ulusal PGD Stratejisinde de yer verilen bu sorunun, oluşturulacak yeni yapılanma modeli içerisinde çözüme kavuşturulacağı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, işyerleri ve yapılarda kullanılan ürünlerin piyasadaki denetimi ile işyeri ve yapıda kullanım halinde iken denetimlerini yürüten kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon için kalıcı mekanizmalar oluşturulması öngörülmektedir.

Öte yandan, yeniden yapılanma çalışmalarında altyapısal sorunlarının giderilmesi üzerinde de durulacak, bu çerçevede; yeterli bütçe tahsisinin sağlanması, uzman ve sürekli personel altyapısının oluşturulması, laboratuvar imkânlarının geliştirilmesi ve PGD ile ithalat denetimleri arasındaki işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi hedeflerine en uygun yapılanma modelinin hayata geçirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

1.3.Taşra organizasyonunun gözden geçirilmesi

Mevcut sistemin, PGD kuruluşları tarafından dile getirilen önemli sorunlarından biri de taşra örgütlenmesine ilişkindir. Birçok PGD kuruluşu taşrada il müdürlükleri şeklinde örgütlenmiş olup, il müdürlüklerinde uzun sürelerle görevlendirilen denetim personelinin yaşadığı sorunlar ve idari anlamda mülki amire bağlı olmanın yarattığı birtakım güçlükler mevcuttur. Bunlardan en önemlileri, denetim personelinin yerel etkilere maruz kalması

dolayısıyla denetim görevini layığıyla icra edememesi ve önlem ve idari para cezası uygulamalarının farklı onay prosedürleri gerektirebilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu sorunların çözümü için, oluşturulacak yeni yapılanma modelinde taşra örgütlenmesinin “Grup Başkanlıkları” şeklinde olması önerilmektedir. Grup Başkanlıklarından görevlendirilecek denetim personelinin, denetim yapacakları ilin/ilçenin yerel baskılarına maruz kalmayacağı ve önlem ve idari para cezası uygulama kararları merkeze bağlı Grup Başkanlıkları tarafından alınacağından önlem ve idari para cezası uygulamaları hızlanacaktır.

Eylemler

- a. “Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanun Taslağı”nın kanunlaşmasını müteakiben Kanuna bağlı olarak yürürlükte bulunan uygulama yönetmeliklerinin güncellenmesi
- b. Oluşturulacak yeni yapılanma için gerekli mevzuat çalışmalarının yürütülmesi
- c. Tüm ürünlerin denetim kapsamına alınması ve mükerrer denetimlerin en aza indirilmesi
- d. İşyerleri ve yapılarda kullanılan ürünlerin güvenliği ile ilgili işbirliği ve koordinasyon mekanizmaları oluşturulması
- e. Yeni modelde taşra teşkilatının merkeze bağlı Grup Başkanlıkları şeklinde yapılanması

Performans göstergeleri:

- a. Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu Taslağının yasalaşması
- b. Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik ile ilgili diğer yönetmeliklerin yeni Kanun’a göre güncellenmesi
- c. Daha az sayıda kuruluşun görev alacağı yeni PGD yapılanmasının oluşturulması
- d. PGD’ye ayrılan kaynağın artırılması
- e. İşyerinde ve yapılarda kullanılan ürünlerden kaynaklanan kazalarının azalması
- f. Daha önce denetime tabi tutulmayan ürünlerin denetimlerine başlanması
- g. Mükerrer denetlenen ürünlerdeki uygunsuzluk/ güvensizlik tespitinin artması
- h. Önlem ve idari para cezası kararlarına ilişkin prosedürlerin kolaylaştırılması

STRATEJİK AMAÇ 2: KAPSAYICI VE GÜNCEL DENETİM UYGULAMALARININ GELİŞTİRİLMESİ

2.1. Yeni ve karmaşık risklerin tespiti ve denetimine odaklanması

Etkin bir PGD için ilk aşamada hangi ürünlerin denetlenmesi gerektiğinin doğru bir şekilde tespit edilmesi ve riskli ürünlere odaklanılarak kamu kaynaklarının ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmesi elzemdir.

Ülkemiz PGD uygulamalarında çoğunlukla işaret ve belge kontrolü ağırlıklı denetimler yapılmaktadır. Öte yandan, ürünlerin ancak laboratuvar analizi ile tespit edilebilecek ciddi riskler arz edebilmesi de mümkün olup, teste gönderilen ürün sayılarının düşüklüğü bu tür

risklere yeterince odaklanılmadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte teste tabi tutulan ürünler içerisinde güvensiz olduğu tespit edilenlerin sayısı da düşük düzeyde bulunmaktadır.

Örneğin kamuoyu ile paylaşılan gıda denetimi sonuçlarına bakıldığında yalnızca taklit ve taşıyış tespit edilen ürünlere rastlanmaktadır. Oysaki gıda ürünlerinin zararlı katkı maddeleri içermesi, limit değerler üzerinde pestisit kalıntılarına sahip olması, içeriğinde kanserojen kimyasallar bulundurması da mümkündür. Benzer şekilde tüketici ürünleri ve sanayi ürünleri de gerek fiziksel gerekse kimyasal olarak ancak laboratuvar analizi ile tespit edilebilecek ciddi riskler içerebilmektedir.

Ürün güvenliği denetimlerinin layıkıyla yerine getirilebilmesi için, gün geçtikçe artan ürün çeşitliliği de göz önünde bulundurularak ürünlerin arz edebileceği ve tüketici için nispeten daha tehlikeli olabilecek risklere odaklanması, bunun için gelişmiş ülke örneklerinin takibi ve gerekli laboratuvar imkânlarının sağlanması önem arz etmektedir. Bu çerçevede bu hedef kapsamında öncelikli olarak kuruluşların sorumlu oldukları ürün gruplarında, bu zamana kadar yeterince odaklanılmayan veya yeni ortaya çıkan risk türlerini belirlemesi beklenmektedir. Hedef kapsamında ayrıca söz konusu risk türlerini tespit edebilecek özel ve kamu laboratuvarlarının tespiti, yeterli kapasitenin ülkemizde mevcut olmaması halinde özellikle kamu laboratuvarlarının söz konusu testleri yapabilecek şekilde geliştirilmesi beklenmektedir.

2.2.REACH Tüzüğü'nün uyumlaştırılması ile ürünlerde kullanımı kısıtlanan kimyasalların denetimine yönelik hukuki ve teknik altyapının oluşturulması

Bilindiği üzere ürünlerde kullanımı yasaklanan/sınırlandırılan kimyasallarla ilgili mevzuatın hazırlanması ve yürürlüğe konulmasından Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) sorumludur. PGD kuruluşlarının da ÇŞB mevzuatına dayanarak sorumlu oldukları ürün grupları ile ilgili kimyasal risklere yönelik denetimleri yürütmeleri gerekmektedir. Uzun zamandır, kimyasal riskler denetimlerinin layıkıyla yerine getirilebilmesi için, çeşitli kimyasalların belirli ürün gruplarında kullanımının kısıtlanması/yasaklanmasını öngören AB'nin REACH Tüzüğü'nün 17 numaralı ekinin uyumlaştırılması beklenmiştir. Söz konusu çalışma ÇŞB tarafından 2017 yılında tamamlanmış ve REACH Tüzüğü'nü uyumlaştıran "Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik" 23 Haziran 2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelikle, daha evvel ülkemizde herhangi bir düzenleme bulunmaması nedeniyle denetlenemeyen birçok ürünlerdeki kimyasal risklerin (örneğin; kırtasiye ürünlerinde ve oyuncaklarda benzen, sprey boyalar ve yapıştırıcılarda toluen, plastik ayakkabı ve terliklerde poliaromatik hidrokarbonlar) denetiminin yolu açılmıştır. Söz konusu tüketici ürünlerinin yanı sıra yapı malzemeleri, boyalar gibi ürün gruplarında da bazı kimyasalların kullanımı kısıtlanmakta/yasaklanmaktadır. Önümüzdeki dönemde, ürünlerde kullanımı yasaklanan/kısıtlanan kimyasalların denetimine PGD kuruluşlarınca sorumlu oldukları ürün grupları itibariyle başlanması beklenmektedir. Bu çerçevede ilgili kuruluşların öncelikli olarak anılan mevzuatta sorumluluk alanlarına giren ürün gruplarını tespit etmeleri, gerekli alt mevzuatı hazırlamaları ve denetimle görevlendirilecek personelin eğitimi de dâhil idari ve teknik kapasite çalışmalarını yürütmeleri gerekmektedir. Tüm bu çalışmalar sonucunda kimyasal risklerin denetimine odaklanması ile teste gönderilen ürün sayısının, kimyasal risk arz eden ürün tespitinin ve bu ürünlere yönelik önlemlerin artması beklenmektedir.

2.3.İnternet satışlarına yönelik denetimlerin etkinleştirilmesi

Son yıllarda başta internet üzerinden olmak üzere televizyon, telefon gibi araçlarla elektronik ortamlarda gerçekleştirilen alışveriş işlemlerindeki artış dikkat çekicidir. Bu artışla birlikte, söz konusu ortamlarda satışa sunulan ürünlerin güvenliği konusu gündeme gelmiştir. Ancak bu alanda gerçekleştirilecek PGD faaliyetlerinin yeni yöntemlere ayak uyduramadığı sürece etkin olamayacağı da görülmüştür. Elektronik ortamda gerçekleştirilecek PGD (e-PGD) faaliyetlerinin bu alanda ürün güvenliğinin sağlanmasında etkili olabilmesi adına sistemin bir bütün olarak gözden geçirilmesi ve elektronik ortamlara uygun olarak yeniden tasarlanması elzemdir.

Konuya öncelikle 2015-2017 Ulusal PGD Stratejisinde yer verilmiştir. Bu kapsamda, internet denetimlerine dair hazırlanan rehber dokümanda Avrupa Birliği'ndeki iyi uygulama örnekleri incelenmiş, ülkemizde e-PGD alanında yaşanan sorunlar ve söz konusu sorunun giderilmesi için çözüm önerileri ele alınmıştır.

Ayrıca, ülkemizde e-PGD alanında uygulanacak idari yaptırımları da içerecek şekilde hukuki düzenleme ihtiyacını gidermek amacıyla Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanun Taslağına internet denetimlerinin etkin bir biçimde yürütülmesine katkı sağlayacağı değerlendirilen hükümler eklenmiştir. Taslağın yasalaşması ile numune alımlarının hukuki dayanağı oluşturulacak, ürünün piyasaya arzından sorumlu aktörlere ilişkin düzenlemeler hayata geçirilmiş olacak ve elektronik ortama uygun yeni önlemler oluşturulacaktır.

Mevcut durumda, yapılan çalışmaların hayata geçirilmesi adına Kanun Taslağı'nın yasalaşmasının ardından konuya ilişkin ikincil düzenlemeleri içerecek mevzuatın hızlı bir biçimde yayımlanması önem arz etmektedir. Devamında gerekli idari ve teknik yapılanmaya ilişkin çalışmaların da ivedilikle tamamlanması gerekmektedir.

Bu kapsamda, gelişmiş ülke örneklerinde de olduğu gibi internet üzerinden gerçekleştirilecek denetimlerin tek bir merkezden koordine edilmesi ancak ürüne ilişkin fiziki denetimlerin ve ürünün güvenliğine/uygunluğuna ilişkin her türlü kararın ilgili PGD kuruluşunca yürütülmesinde yarar görülmektedir.

2.4. PGDBİS'in aktif kullanımının sağlanması

Mülga Ekonomi Bakanlığınca hazırlanan ve ilk defa 2013 yılında faaliyete geçen PGDBİS'in 2016 yılı itibariyle daha etkin ve kullanıcı dostu bir yapıya kavuşturulması amacıyla yazılım çalışmaları tamamlanmıştır. Sisteme PGD'ye ilişkin veriler kaydedilmekte, bu sayede tüm denetim sonuçları tek bir veri havuzunda toplamakta ve bunlara ilişkin raporlar hazırlanmaktadır.

Öte yandan, ürün güvenliği denetimlerinin etkinleştirilmesini teminen, Ticaret Bakanlığı sorumluluğundaki ithalat denetimlerinin risk esaslı yürütülmesini sağlayan Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi'nde (TAREKS) ve PGDBİS'te kayıtlı uygunsuz/güvensiz ürünlere ilişkin verilerin karşılıklı paylaşımı sağlanmıştır. İki sistem arasındaki veri iletişimi sayesinde, PGD'de tespit edilen güvensiz ithal ürünlere ilişkin ürün/ithalatçı verileri ithalat denetimlerine yönelik risk analizinde dikkate alınmakta, ayrıca ithalat denetimlerinde tespit edilen uygunsuzluklar ve güvensizliklere ilişkin bilgiler de PGD'de kullanılmaktadır.

PGDBİS'ten amaçlanan düzeyde fayda sağlanabilmesi için, PGD kuruluşlarının ilgili verileri zamanında, doğru ve eksiksiz bir şekilde sisteme kaydetmeleri önem arz etmektedir. Bu alanda halen sıkıntılar yaşanmaktadır. Kuruluşların güvensiz ve uygunsuz ürünlere ilişkin bilgileri zamanında sisteme kaydetmesi, ayrıca veri girişlerini kullanıcılar için kolaylaştırmak üzere mevcut veri tabanlarından web servisler vasıtasıyla PGDBİS'e veri aktarımı sağlanması gerekmektedir.

Diğer taraftan gerek kuruluşların ihtiyaçları gerekse mevzuat değişikliklerinden kaynaklanan nedenlerle PGDBİS'in bazı alanlarının güncellenmesi de önem arz etmektedir. Bu kapsamda özellikle PGD kuruluşları arasında hızlı iletişime imkan verecek bir modül ile e-PGD faaliyetlerinin takibini mümkün kılacak bir bölümün PGDBİS'e eklenmesi uygun olabilecektir. İhtiyaç duyulan güncellemelerin belirlenmesi, PGDBİS'in işletilmesi, güncellenmesi, bakımı, kapsamının genişletilmesi ve olası mevzuat değişikliklerinin yazılıma yansıtılması amacıyla Ticaret Bakanlığınca gerekli çalışmaların yapılması planlanmaktadır.

2.5.Ulusal Kaza/Yaralanma Veritabanının PGD amaçlı kullanımının sağlanması

2012-2014 Ulusal PGD Stratejisi'nde yer alan hedef doğrultusunda, Sağlık Bakanlığı tarafından "Ulusal Kaza/Yaralanma Veritabanı" (UKAY) kurulmuş ve bilgi paylaşımı amacıyla yetkili kuruluşlarla protokoller imzalanmıştır.

Ancak kaza/yaralanma verileri sistemin mevcut yapısı nedeniyle bugüne kadar amaçlandığı üzere PGD faaliyetlerinin yönlendirilmesi için kullanılamamıştır. Bu veri kaynağının denetimlerin planlanmasında kullanılabilir hale getirilmesi için Sağlık Bakanlığı'nca PGD kuruluşlarının talepleri çerçevesinde sistemde bir takım güncellemelerin yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, UKAY'da ürün grubu bazında kategorilendirme yapılması ve ilgili kuruluşların yalnızca kendi görev alanlarına giren konulardaki kaza ve yaralanma verilerini görmelerinin sağlanması; kuruluşların detaylı bilgi almak üzere ilgililere erişebilmelerini teminen kaza/yaralanma geçiren kişilerin iletişim bilgilerinin UKAY'a eklenmesi, öykü girişleri yapılırken mümkün olduğu kadar ürünü tanımlamaya yönelik belirleyici tespitlerin yapılması ve veri giriş personeline düzenli olarak PGD konusunda eğitim verilerek hatalı giriş yapılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Eylemler

- a. Kuruluşlarca yeterince odaklanılmayan veya yeni ortaya çıkan risk türlerinin belirlenerek denetimlerin bu alanlara yönlendirilmesi
- b. Bugüne kadar denetlenemeyen kimyasalların "Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik" kapsamında denetimine başlanması
- c. İnternet satışlarına yönelik etkin bir denetim mekanizması kurulması
- d. Tüm PGD kuruluşlarının PGDBİS'e web servisle entegrasyon çalışmalarını tamamlaması
- e. PGDBİS'in işletilmesi, güncellenmesi, bakımı, kapsamının genişletilmesi ve olası mevzuat değişikliklerinin yazılıma yansıtılması
- f. UKAY'ın PGD kuruluşlarına ihtiyaç duyulan formatta veri aktarımı yapmasının sağlanması

Performans göstergeleri

- a. Yeni ve karmaşık riskler içeren ürünlerin denetim sayılarının artması
- b. Teste gönderilen ürün sayılarının artması
- c. Kimyasal risk tespit edilen ürün sayısının artması
- d. İnternet üzerinden satılan ürünlere yönelik olarak gerçekleştirilen denetimlerin artması
- e. PGDBİS'te yapılan güncelleme sayısı
- f. UKAY üzerinden PGD kuruluşlarına bilgi aktarımı yapılan kaza/yaralanma vakaları sayısı
- g. UKAY'dan alınan bilgiler üzerine gerçekleştirilen denetim sayısı

STRATEJİK AMAÇ 3: SONUÇ ODAKLI VE CAYDIRICI ÖNLEM UYGULAMALARININ HAYATA GEÇİRİLMESİ

3.1.Önlem alınamaması ve idari para cezası uygulanamamasının önündeki engellerin giderilmesi ve ortak uygulama prosedürlerinin geliştirilmesi

Güvensiz ve uygunsuz ürünlerin piyasaya arzının önüne geçmek ve piyasaya arz edilmiş olan tehlikeli ürünlerin tüketicilere ulaşmasını engellemek için, yetkili kuruluşlarca piyasaya arzın durdurulması, ürünün piyasadan toplatılması, mümkünse ürünlerdeki güvensizliğin giderilmesi veya ürünün bertaraf edilmesi ile önlemlerin risk altındaki kişilere duyurulmasının sağlanması gibi önlemlerin alınması gerekmektedir.

Önlemlerin uygulanamaması PGD'nin amacına ulaşmasının önündeki en temel sorun olarak görülmektedir. Zira denetimlerin esas amacı ürünlerin yol açabileceği tehlikelilerin önüne geçmektir. Ülkemiz PGD uygulamalarına bakıldığında ise, müeyyide uygulanırken yetkili kuruluşlarca farklı prosedürler izlendiği, güvensizliği tespit edilen ürünlerin önemli bir bölümü için gerekli önlemlerin alınamadığı görülmektedir. Bunun da ötesinde önlem kararının iktisadi işletmeciye tebliğ edildiği hallerde dahi, iktisadi işletmecinin ürünü toplatma yoluna gitmediğinin tespit edildiği de görülmektedir. Bu kapsamda, bahse konu prosedürlerin yeknesaklaştırılarak geliştirilmesi PGD faaliyetlerinin etkinliği ve tutarlılığı açısından önemlidir.

Güvensiz ve uygunsuz ürünlerin piyasaya arzı nedeniyle ilgili iktisadi işletmecilere uygulanması gereken bir diğer müeyyide ise idari para cezalarıdır (İPC). 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun'da ürünlerin piyasaya arzında üreticilerin ve dağıtıcıların yükümlülükleri ve bu hükümlere aykırı hareket edilmesi halinde uygulanacak İPC'ler düzenlenmektedir. Bu çerçevede, PGD kuruluşlarının uygunsuz ve güvensiz olduğu tespit edilen ürünlere İPC uygulamaları ve bu ürünlerin piyasaya arzından dolayı haksız rekabet ile karşı karşıya kalan basiretli üreticiyi korumak adına gerekli önlemleri almaları gerekmektedir.

Uygunsuz ürünlere İPC uygulanması, birçok PGD kuruluşunun alt mevzuatı ile belirli şartlara bağlanmıştır. Bu çerçevede öncelikli olarak iktisadi işletmecilerden uygunsuzluğu gidermeleri talep edilmekte ve ancak uygunsuzluğu giderilmeyen ürünün tekrar piyasaya arz edildiğini tespit etmeleri halinde İPC uygulamaktadırlar. Bu nedenle tüm uygunsuz ürünlere İPC uygulanmamaktadır. Bununla birlikte, uygunsuz ürünlere İPC uygulanması oranı, söz konusu durum göz önünde bulundurulduğunda dahi son derece düşüktür. 2016 yılı verilerine

bakıldığında GTHB hariç olmak üzere uygunsuz ürünlerin yalnızca % 9'u için İPC uygulandığı görülmektedir.

Öte yandan güvensizliği tespit edilen ürünlerle ilgili İPC uygulanması için ise hiçbir mevzuatta ikinci bir şartın yerine getirilmesi gerekmemektedir. Buna rağmen güvensiz ürünlere İPC uygulanması oranı GTHB hariç 2016 yılında % 60'da kalmıştır.

Özetle ülkemizde yıllar itibariyle uygulanan para cezaları artmış olmakla birlikte, mevcut durumda kuruluşların genel olarak tespit edilen birçok güvensiz ve uygunsuz ürün için İPC uygulamadığı görülmektedir. Bu durum, haksız rekabete neden olmanın yanında, piyasaya tekrar uygunsuz/güvensiz ürün arz edilmemesi için gerekli caydırıcı etkinin yaratılmasına engel olmaktadır.

Bu hedef kapsamında, yetkili kuruluşlarca güvensiz ürünlere yönelik önlem kararlarının sorumlu işletmecilere tebliğinde yaşanan sorunların, bu kararların işletmecilerce uygulanamamasının sebeplerinin, işletmecinin gerekeni yapmadığı hallerde gerekli önlemlerin yetkili kuruluşça niçin alınmadığının ve idari para cezası uygulama aşamasında kuruluşların çekincelerinin ortaya koyulması, bu tespitin ardından engellerin aşılabilmesi için çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve ortak önlem uygulama ve takip prosedürleri rehberinin hazırlanarak hayata geçirilmesi beklenmektedir.

Önlemlerin etkili bir şekilde uygulanmamasının önündeki en büyük engellerden biri ise tedarik zincirinde bulunan sorumluların ve piyasadaki ürün miktarının tespit edilememesi yani ürünlerin izlenebilirliğinin sağlanamamasıdır. Birçok kuruluş önlem alınan ürün partileriyle ilgili olarak piyasaya arz edilen ürün ve önlem alınan ürün miktarı bilgisine sahip değildir. Bu bağlamda, son dönemde Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nca ürün takip sistemi projelerine yönelik sürdürülen çalışmalar son derece olumludur. Söz konusu çalışmaların tüm PGD kuruluşlarının sorumluluk alanlarındaki ürün grupları itibariyle yürütmesi önem arz etmektedir.

Bunun yanı sıra, başta ithal edilen ürünler olmak üzere piyasaya arz edilen ürün miktarının tespit edilebilmesi için ilgili kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Eylemler

- a. PGD kuruluşlarının önlem uygulanması ve takibi gibi konularda üretici ve tüketici örgütlerini bilgilendirecekleri periyodik seminerler düzenlenmesi
- b. PGD kuruluşlarının denetim öncesi, denetim süreci, önlem uygulanması ve takibi gibi konularda tecrübe ve bilgi paylaşımında bulunulabilmesini teminen ihtiyaç duyulan sıklıkta çalıştaylar düzenlenmesi
- c. Ortak önlem uygulama ve takip prosedürleri rehberi hazırlanması
- d. PGD kuruluşlarının sorumluluk alanlarındaki ihtiyaç duyulan ürün grupları ile ilgili "ürün takip sistemleri" oluşturmaları
- e. Piyasaya arz edilen ürün miktarının tespit edilebilmesi için ilgili kuruluşlar arasında bilgi paylaşımı yapılması

Performans göstergeleri

- a. Uygunsuz ve güvensiz ürünlere idari para cezası uygulanması oranının artması
- b. Önlem uygulanabilen ürün miktar/adedinin daha fazla sayıda kuruluş tarafından sağlanabilmesi
- c. Toplatılan güvensiz ürün parti sayısının, adet/miktarının artması

STRATEJİK AMAÇ 4: ÜRÜN GÜVENLİĞİ KONUSUNDA BİLGİ SEVİYESİNİN VE FARKINDALIĞIN ARTIRILMASI

Ülkemizde iktisadi işletmecilerin ve tüketicilerin ürün güvenliği konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra, denetimlerden amaçlanan düzeyde verim sağlanabilmesi için kamu kuruluşlarının da uluslararası toplantılara katılım dâhil çeşitli etkinliklerle farkındalık ve bilgi seviyesinin artırılması uygun olacaktır.

Önceki yıllarda AB tarafından finanse edilen ve mülga Ekonomi Bakanlığı tarafından yürütülen Türkiye’de Kalite Altyapısının Desteklenmesi (TKAD) ve Türkiye’de Kalite Altyapısının Güçlendirilmesi (TKAG) projeleri kapsamında yapılan etkinliklerle ürün güvenliği alanında kamuoyu farkındalığının artırılması yönünde önemli çalışmalar yapılmıştır.

Son olarak, 2014 yılında mülga Ekonomi Bakanlığı tarafından Avrupa Komisyonu’nun Düzenleyici Reform ve Müktesebat Uyumu (RRAA) programı kapsamında teklif edilen “Ürün Güvenliği, Piyasa Gözetimi ve Denetimi ile Uygunluk Değerlendirmesi Alanlarında Kamuoyundaki Farkındalığın Artırılması” başlıklı proje önerisi, Komisyon tarafından kabul edilmiştir.

Bilgi birikiminin artırılması, iletişimin ve işbirliğinin geliştirilmesi ve farkındalığın artırılması başlıklı 3 temel bileşenden oluşan ve iki yıl sürecek olan Proje, 09.10.2018 tarihi itibarıyla başlamıştır.

4.1. Kamu kuruluşları ve toplum nezdinde farkındalık ve bilgi seviyesinin artırılması

PGD kuruluşlarının sorumluluk alanlarındaki ürün grupları itibarıyla güncel uluslararası uygulamaları takibinin ilgili teknik personelin bilgi seviyesinin artırılması ve denetimlerin etkinleştirilmesi açısından faydalı olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim Gümrük Birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerimiz çerçevesinde, AB’de yürütülen PGD uygulamalarının takibi ayrıca önem arz etmektedir. Bu kapsamda, kuruluşların AB, PROSAFE ve OECD gibi uluslararası platformların faaliyetlerine ilişkin güncel gelişmelerin paylaşıldığı ilgili toplantılara düzenli katılım sağlamaya özen göstermeleri ve bu hususu öncelik haline getirmeleri gerekmektedir.

“Ürün Güvenliği, Piyasa Gözetimi ve Denetimi ile Uygunluk Değerlendirmesi Alanlarında Kamuoyundaki Farkındalığın Artırılması” Projesi kapsamında kamu kuruluşlarına, iktisadi işletmecilere ve tüketicilere yönelik çeşitli eğitimler, seminerler, çalıştaylar, toplantılar, paneller, anketler, ürün güvenliği haftası etkinlikleri ve kamu spotları da dâhil olmak üzere birçok etkinlik gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Öte yandan, paydaşların farkındalık ve bilgi seviyesinin artırılması amacıyla ürün güvenliği, PGD ile uygunluk değerlendirmesi konularında yapılan çalışmalar neticesinde elde edilen bilgiler dokümanlar halinde ilgili taraflarla paylaşılacaktır.

Ayrıca, önümüzdeki dönemde tüm ürün grupları ile ilgili şikâyetlerin tek bir web sitesi üzerinden kuruluşlara iletilmesi planlanmaktadır. Söz konusu web sitesinin, denetim sonuçlarının duyurulması için ortak bir platform olması ve tüketicilerin ürün güvenliği konusunda farkındalık ve bilincinin artırılması amacıyla kullanılması amaçlanmaktadır. Bunun yanında 03.09.2018 tarihinde Ticaret Bakanlığınca Güvensiz Ürün Bilgi sistemi(GÜBİS) devreye alınmış olup, bahsi geçen web sitesi ile GÜBİS'in entegrasyon çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Bunun yanı sıra, 2011 senesinde mülga Dış Ticaret müsteşarlığı tarafından başlatılan ve daha sonraki yıllarda mülga Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından düzenlenen Ürün Güvenliği Haftası etkinliklerinin önümüzdeki dönemde tüm PGD kuruluşlarının katkılarıyla devam ettirilmesi faydalı olacaktır.

PGD kuruluşları ile tüketici örgütleri arasında işbirliğinin yeterince sağlanamadığı görülmektedir. Bu çerçevede, ülkemiz PGD sisteminin yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında tüketicilerin şikâyet ve önerilerini PGD kuruluşlarına etkin bir biçimde ulaştırılması ve denetim sonuçlarının tüketicilerle hızlı bir şekilde paylaşılması amacıyla taraflar arasında daimi bir mekanizma oluşturulması planlanmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında gelişmiş ülke örneklerinin incelenmesi amacıyla çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Eylemler

- a. Avrupa Komisyonu, PROSAFE ve OECD gibi uluslararası platformların ilgili toplantılarına düzenli katılım sağlanması
- b. Denetim sonucu ilanlarının ve şikâyetlerin tek bir platforma taşınması
- c. Kamu kuruluşlarına, iktisadi işletmecilere ve tüketicilere yönelik çeşitli eğitimler, seminerler, çalıştaylar, toplantılar, paneller, kamu spotları, sempozyumlar ve anketler vs. düzenlenmesi
- d. PGD kuruluşları ile tüketici örgütleri arasında daimi bir mekanizma oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılması

Performans göstergeleri

- a. Ürün güvenliği haftası etkinliğinin gerçekleştirilmesi
- b. Tüketici örgütleri/Tüketicilerden PGD kuruluşlarına ulaşan şikâyet sayılarındaki artış oranı
- c. Oluşturulan platform üzerinden yapılan duyuru/alınan şikâyet sayısı
- d. Ürün güvenliği konulu çalıştay, seminer, TV/radyo programı, kamu spotu, anket, doküman vb. sayısı
- e. Gelişmiş ülke örneklerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışma ziyaretleri sayısı

4) UYGULAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME

i) Çalışma Grubu Toplantıları ve Eylem Planı Takibi

Bu Stratejide yer alan eylemlere yönelik çalışmaların, ekli listede (Ek-1) gösterilen sorumlu kuruluşlar başkanlığında yapılacak çalışma grubu toplantıları ile yürütülmesi planlanmaktadır.

Her toplantı sonrasında sorumlu kuruluşun görüşülen hususları, alınan kararları ve bir sonraki toplantının tarihini içeren bir bilgi notunu Ticaret Bakanlığına ve grubun diğer üyelerine göndermesi beklenmektedir.

ii) PGD Koordinasyon Kurulu

Çalışmaların sonuçlarının izlenmesinden eylemden sorumlu kuruluşların Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik’le kurulan ve Genel Müdür düzeyinde yetkili ile katılım sağlanması gereken PGDKK üyeleri sorumludur. Kurul üyeleri yürütülen çalışmalar hakkında Kurul’a bilgi sunarlar.

Çalışmaları değerlendirecek olan Kurul, Stratejinin uygulanması ile ilgili faaliyetlerin etkin şekilde yürütülmesi için kuruluşlar arasında işbirliğini temin edecek ve öneriler geliştirecektir.

iii) PGD ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kurulu

Strateji çerçevesinde yürütülen çalışmaların nihai izleme mercii PGD ve Ürün Güvenliği Değerlendirme Kuruludur. PGDKK’nın takip ettiği çalışmalar son olarak Değerlendirme Kuruluna sunulacaktır.

Değerlendirme Kurulu Stratejide yer alan hedeflerin hayata geçirilmesi ve uygulanmasına yönelik kararlar alacaktır.